

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSTĽ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.

Na pol roka --- 2 „ — „

Na štvrt roka --- 1 „ 20 „

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,

páp. komorník, kraj. vyslanec.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Do práce sa!

V zriadenej krajine snem má byť tlumačom mienky a vôle národa. Keď národ farchy znáša; keď platí porcie, z ktorých kryjú sa výdavky krajinské; keď stará sa o obranu krajiny, slovom: keď štát právo má k životu a k majetku národa, tak spravедlivá vec je, aby ťažko odanení občania právo mali účasť brať v riadení krajiny.

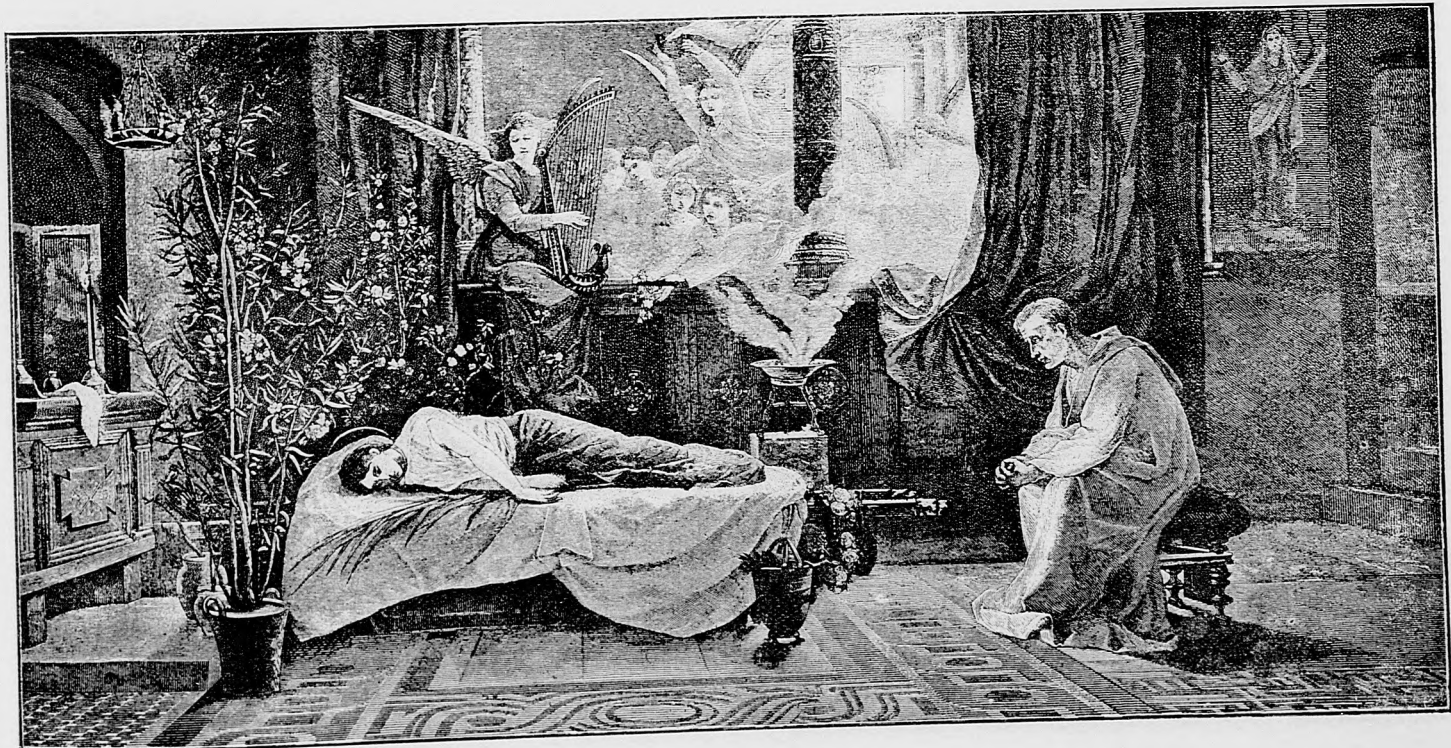
Samo sebou rozumie sa, že celý národ nemôže byť riaditeľom sám seba, ale miesto seba volí zastupiteľov. Títo sú: vyslanci (ablegáti). Títo majú verne tlumočiť vôle národa. Oni majú bedliť, aby národ spravедlive riadili všetci predstavení, ktorí z mozoľov národa dostávajú plat svoj. Majú prísne dbať o to, aby každý občan slobodne mohol konať práva svoje, aby dostal také zákony,

ktoré slúžia k obecnému dobrému; ktoré pomáhajú občanovi pri tvrdej práci a ktoré povzbudia v ňom to povedomie, že tí, ktorí zákony této v mene jeho vyniesli, statočne ho zastúpili, a hodní boli dôvery jeho.

Takto by sa stal ablegát opravdovým otcom krajinským, zastupiteľom okresu, a takto by bol snem národným shromážením.

Veď, keby to tak bolo, ako sme to vyslovili! Jak spokojný život bol by u nás! Neponosoval by sa remeselník a roľník, že nevie vyžiť. Nebolo by žalob pre veľké porcie. Nekliat by nikto, že ho prenasledujú, zdierajú a pozbavujú práv občianskych. Národ spokojne by žil a preukazoval by tú najväčšiu lásku jak oproti vlasti, tak aj oproti riaditeľom krajinským.

Žiaľ Bohu, toto je len sen, z toho nič ne-



Smrť mučenicka.

najdeme u nás. Máme síce ústavu, snem, neodvislé ministerium, sudy, vojsko, úradov vyše práva, zákonov toľko, že nikto nevyzná sa v nich. Hovorí sa, že máme aj slobodu a práva občianske, a vzdor tomu sme nespokojní a nešťastliví. Žobráci sme. Bažíme za kúskom chleba. Necítíme sa byť slobodnými a nechceme uveriť, že by u nás rovnoprávnosť bola. Z tohoto nasleduje, že snem nekoná povolanie svoje statočne, že zanedbal národ, a že nenie tlumačom mienky národa. A upadnutie toto zapríčinila vládna strana, ktorá vo všetkom uviedla ten najprísnejší absolutizmus. Vždy len jej vôľa bola platnou. Musela dostať väčšinu pri každej voľbe, však mala k tomu vyučených volebných prézesov a vyprobovaných kortešov. Takrečeno nadžupani a slúžnovci volili dľa nariadenia ministrov, a preto vyvolení ablegáti nezastupovali mienku národa, ale plnili vôľu a rozkazy ministrov. Mohli tí žiadať čo chceli, strana na liberálna poslušne všetko im odvoťizovala. Ludová strana márne sa namáhala, slová jej odzneli bez výsledku. Mohla predniesť hoc ak užitočné návrhy; mohla hoc ak ostro napádať vládu pre neverné šafárenie; mohla hoc ako zastávať chudobných roľníkov a remeselníkov: vládna strana hluchou zostala. Pred ňou: národ, spravodlivosť, práva občianske, statočné riadenie a uznanlivosť, žiadnej ceny nemaly. Mastný hrniec, z ktorého kypely železnice, mosty, úrady, banky a vyznačenia, bol bohom strany tejto.

Násilné panovanie a nezákonnosti strany liberálnej pôsobyly tú biedu a nespokojnosť, ktorá panuje v krajine. Strana táto neslýchanú moc dala kortešom svojim za odmenu, a dala národu zákony, ktoré priviedly ho do záhuby. Svevola liberálnych ablegátov nemá hranice. To je strach, čo robia v parlamente v mene národa! Človek zachveje hrúzou a vydýchne smutne: čo bude z krajiny našej? Teda národ splnomocnil tých ablegátov, ktorí s úplnou divokosťou a nenávisťou oproti kráľovi zúria, aj oproti ústave?

Ach, národ to veľmi draho zaplatí. My od prvoty a pri každej i tej najmenej príležitosti upozornili sme národ na nezákonnosti, ktoré v mene jeho prevádzali všeliakí pochybní ľudia. Rečnime, píšeme, napomínáme, prosíme a brešíme, a národ predsa lahostajný je, ani len nemyslí strhnúť putá a rozohnať celú bandu liberálnu. Kde je to napísané, že u nás liberaliz-

mus musí panovať? Prečo trpí to národ, aby krajinský dom obrátil sa na krčmu, kde len grobianstvo, úražky a zvady čuť. Kde prideme, ak to aj ďalej tak pojde? Celý vzdelaný svet vysmieva nás. Nepriatelja, ktorých na vše strany máme, až tak vyskakujú od radosti, že vypukol boj medzi národom, a že sami odbavíme medzi sebou to, čo oni nemohli.

Úbohý kráľ náš, ak fa lutujeme, že dožil si tak smutnej doby, keď hoc aký loptoš ubližovať tí môže, a to verejne v dome krajinskom a v novinách! Úbohý národ, že trpíš garazdenie šialencov! Úbohá krajina, že máš tak neverných synov! Zradcovia sú a nie vlastenci!

Myslím, kalich je už preplnený! Odbila poslednia hodina; národ musí sa prebudíť k povedomiu a k činnosti. Dlho trvala lahostajnosť, je čas začať vážnu prácu. Prvý skutok musí byť: rozprašiť stranu liberálnu. Musíme celkom na iný základ postaviť parlament. V dome krajinskom len takí ablegáti nech majú miesto, ktorí za národ sú a nie za seba. Nepotrebujeme tam nezrelých chalanov, ktorý len komedie robia a zastavia prácu snemovne, ale mužov vážnych a učených, ktorí vedia pracovať a hodní sú, aby zastupovali národ. Prekaziť musíme to, aby dostali sa dnu kazári a frajmaureri, lebo oni robia sprostosti a rozduchujú nespokojnosť. Musíme na tom pracovať, aby sme mali kresťanskú vládu. Dost bolo toho kazárstva a frajmaurerčiny. Večítá hanba pre národ. To zkaza jeho! Je čas napraviť to, čo tí pohubili.

My nemáme peňazí, aby sme dávali plat ľuďom, ktorí zhola nič nerobia za národ lež na škodu sú mu. Žiadame nový volebný zákon! Nebudeme ďalej trpeť tú nespravodlivosť, aby len tí mali právo volebné, ktorým vládni ľudia dajú. Kto platí porcie, nech má aj právo! Od toho neodstúpime! Nebudeme trpeť, aby kadejakí prézesi — dľa pravidiel Tarnóciho — prevádzali voľby! Žiadame tajnú votizáciu tak, ako je to v každom vzdelanom štáte.

Keď toto do života uvedeme, nikdy nebude nás tlačíť násilienstvo vlády, ako dosiaľ. Konec bude frajmaurerstvu a kazárčine. Poistený bude pokoj medzi kráľom a národom. Nastane doba kresťanstva, keď národ spravodlivo budú riadiť.

Táto nádej nech nás posilňuje a oduševňuje k boju oproti liberalizmu.

Ak celý národ tak bude cítiť ako my; ak ho naplní tá istá túžba po lepších časoch ako nás; ak povzbudzovať ho bude ten istý vlastenecký cit čo aj nás: tak doba táto nebude meškať. Konec bude krivdám a žalobám našim!

Kto je dobrý kresťan a horlivý vlastenec, nech sa pripojí k našej zástave.

Dajme sa do práce v mene Božom!

Fatranský.



POLITICKÉ CHÝRY.

Gr. Khuen-Héderváry buchnul.

Čo sa ešte nestalo so žiadnym ministrom, toho dožil sa gróf Khuen-Héderváry. Jeho liberálna strana sama hlasovala proti nemu na sneme.

Pričinu k tomu zadala tá okolnosť, že rakúsky ministerský predseda Körber bol sa vyslovil na rakúskom sneme, že dotyčne spoločného vojska žiadna premena sa stať nesmie bez toho, aby k tomu rakúska vláda prv neprivolila.

Táto výpoveď Körberova urážala samostatnosť Uhorska, i žiadalo sa všeobecne, aby gróf Héderváry proti Körberovi verejne sa osvedčil. To ale náš ministerpredseda neurobil, bo osvedčenie, ktoré na sneme povedal, bolo slabé, nijaké. Preto keď opozícia navrhovala, žeby sa osvedčenie grófa Héderváryho nebralo jednoducho len vznámost, ale aby sa o ňom zvlášte pojednávalo na sneme, vtedy za návrh tento hlasovali temer všetci ablegáti a s malou výnimkou aj liberáli. To vidiac gr. Khuen-Héderváry, zaslal telegraficky svoje poďakovanie kráľovi. U kráľa vtedy práve bol sa zdržoval ruský cár, preto gróf Khuen-Héderváry dostal takú odpoveď, aby ešte len viedol ďalej záležitosti krajinské a aby hlásil sa pozdejšie (asi o 5 dní) na výsluch. Za tých 5 dní robily sa v Pešti všelijaké plány: jedni prorokovali, že kráľ prepustí grófa Héderváryho a privolí na tie požiadavky Kossuthistov, iní zas báli sa, že nastane absolutismus (keď vládari panovník bez parlamentu, samovoľne), alebo že v najlepšom páde rozpustia snem a vypíšu nové volby.

Kráľ neprepustil gr. Khuen-Héderváryho.

Keď tedy gróf Khuen-Héderváry dostavil sa na výsluch pred kráľa do Viedne, stalo sa, že kráľ nevzal vznámost poďakovanie ministrovo, to jest, že nebral vážne to (takmer) jednohlasné prehlasovanie grófa Héderváryho na uhorskom sneme. Čo toto píšeme, veci sa majú tak, že kráľ poveril grófa Héderváryho s ďalším vedením mi-

nisterstva a o voľajakom novom ministerstve nebolo ani slova. Táto okolnosť — tak sa zdá — oslabuje nádej tých uhorských politikov, ktorí mysleli si, že svornosť uhorských ablegátov vydobudne predsa dačo z tých národných požiadavok. Veci vyvíňujú sa ale tak, že všetko ukazuje rozhodnú neústupnosť kráľa nášho v otázkach vojenských.

Széll volaný na výsluch.

Bývalý ministerpredseda Széll je predsedom tej komissie liberálnej strany, ktorá má vypracovať ten vojenský program, v ňomž liberáli označiť chcú, že čo budú žiadať od vlády novej dotyčne tých vojenských otázok.

Teraz, keď Szélla volá kráľ na výsluch, jedni vravia, že snáď on bude novým ministrom — im ale tvrdia, že ani Széll nebude vstave nič vykonať u koruny a tých požiadavok Kossuthistov, a tak že bude tiež nemožný na stolec ministerský. Blízka budúcnosť ukáže, čo je za chlapa Széll, či bude vedieť nakloniť kráľa kruhy vojenské k dákemu ustúpeniu, a či bude môcť uspokojiť Kossuthovcov. Jestli by sa Széllovi nič nepodarilo previesť, vtedy mal by vyhlady na ministersto Štefan Tisza (syn starej lišky Kolomana Tiszu), ktorý od počiatku bojoval proti akýmkoľvek požiadavkám národným.

Pôsobenie Rakúsko-Uhorska a Ruska na Balkáne.

Na tých poradách, ktoré mali v Mürzstegu zahraniční ministri gróf Goluchowsky a gróf Lamsdorff, osnovali jeden spoločný telegram, ktorý obsahuje inštrukcie pre carihradských veľvyslancov oboch veľmocí baróna Calicea a Sinovjeva. Veľavýznamný telegram ktorí dostali v pondelok spomenutí veľvyslanci, znie nasledovne:

Vy ste boli nedávno poverení, aby ste vyhlásili, že sa Rakúsko-Uhorsko a Rusko pridržajú diela upokojenia, na ktoré sa podujaly a zotrývajú pri svojom počiatkom roku vypracovanom programme napriek tým všetkým ťažkosťam, ktoré stály v ceste prevedenia tohto programu. Pokým z jednej strany revolučné komitety vyvolaly nepokoje a kresťanské obyvateľstvo troch vylajetov zdržaly od toho, aby spoluúčinkovalo v prevedení reforiem, z druhej strany medzítka vysokej porty, ktoré byly poverené prevedením týchže, v tomto smere vôbec nevyvinuly potrebnú horlivosť a neboly preniknuté tou myšlienkou, ktorá tieto poriadky radila. Aby teraz ukázaly svoje pevné rozhodnutie, že sa pridržajú prevedenia tých reforiem, ktoré vysoká porta prijala a ktoré sú povclané garantovať všeobecnú bezpečnosť, obe mocnosti dohodly sa o výdatnom spôsobe kontroly a dozoru a vy poľahom na toto bezodkladne dostanete podrobné úpravy. Keď obe mocnosti aj v plnej miere uznávajú právo a povinnosť vysokej porty, aby potlačila zmätky roznecované poburujúcimi agitáciami komitétov, predsa budú, že toto potlačenie sprevádzaly výstupky a ukrutnosti, pod ktorými trpeli pokojní obyvatelia. Preto držia za súrne potrebné, aby byly na pomoci obeťam týchto polutovania hočných udalostí a horspomenuté úpravy sdelia vám aj podrobnosti tých humanitárnych akcií, ktoré sa dokážu byť potrebnými ku

napomoženiu všetkých životných prostriedkov pozbaveného obyvateľstva, k obľahčeniu ich návratu do vlasti a ku reštaurovaniu ich ohňom spustošených dedín, kostolov a škôl. Vlády Rakúsko-Uhorska a Ruska prechovávajú tú nádej, že ich ustavičné námahy dôjdu ciela, aby v provinciách prešlých cez také navštívenia *vzbádily stále upokojenie* a sú presvedčené, že ich nestranné rady všetciia tí, ku ktorým sa tiež upravujú, vo svojom vlastnom záujme vypočujú. V mene môjho najjasnejšieho pána jeho cis. a kráľ. veličenstva vyzývam vás, aby ste horpodaňe sdelili tureckej vláde, keď vstúpíte do potyku s vaším ruským kollegom, ktorý dostal podobnú inštrukcie.

Možno tedy s istotou predpokladať, že spoločná úprava, ktorú dostali carihradskí veľvyslanci Rakúsko-Uhorska a Ruska, keď i nie navždy, ale na každý pád na dlhší čas uvedie poriadok v europkom Turecku. Týmto krokom naša monarchia a Rusko prešly na pole činnosti a týmto zachránia pokoj Európy.

Prvá encyklika Piusa X.

Svätý otec pápež Pius X. vydal prvú encykliku, v ktorej v prvom rade spomína svoje zvolenie za pápeža, ktoré s prosbami a so slzami v očiach snažil sa odstrániť od seba, pretože nedržal sa za hodného na túto hodnosť a pretože neodvažoval sa byť nástupcom toho, ktorý za 26 rokov s tak vznešenou múdrosťou a tak prebohatý v cnostiach spravoval cirkev.

Pápež zdráhal sa prijať voľbu aj preto, pretože je cirkev nateraz vo veľmi ťažkom položení. No opierajúc sa na všemohúcnosť božskú uspokojil sa vo vôli Božej a jako pápež nemá iného programu, než aby všetko uviedol do takého stavu, žeby všetko a vo všetkom bol Kristus.

Oproti tým, ktorí tajné úmysly hľadajú v jeho duši, aby ich využili k svetským cieľom, prizvukuje, že nechce byť a nebude iným, ako sluhom Božím, ktorý mu sveril svätý úrad. Pápež potom odvoláva sa na spoluúčinkovanie biskupov a hovorí, že spoločenstvu treba dať smer. Odporúča nábožnú výchovu mládeže, zakladanie katolíckych spolkov, skutky kresťanskej dobročinnosti oproti chudobným, nižšie postaveným ale poslušnosť, úctu a lásku oproti panujúcim.

Konečne prizvukuje potrebu neodvislosti cirkve od každej svetskej moci a potrebu pečovania o všeobecné dobro ľudstva. Na konci svätý otec dáva pápežské požehnanie.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

Pät' dní roku 1900 v Ríme.

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 4 korún s poštou 45 halierov, 50 výt. 18 kor.

Načo máme pozor dávať?

Písal: dr. Mikuláš Zboray, pravotár, krajinský vyslanec.

II. O zprostredkovateľoch požičiek.

Pod dlhotrvajúcim panovaním stránky liberálnej triedy hospodárov a zvlášte malohospodári alebo už vyšli úplne na vnivoč, alebo sú na tej ceste, aby o všetko imanie prišli. A tie navždy vzrastajúce farchy, ktoré vylajú sa na občanov krajiny, nútia mojich spoluobčanov k tomu, aby pomocou vyzdvihnutej požičky udržali sa dokiaľ sa dá. Je to však veľmi zriedkavý pád, aby daktorí z nich vedel zplácať alebo vyplatit dlh svoj. Pri najviacerých je už aj ten interes taká farcha, ktorú sotva ovládajú. Aj krome tých interesov vždy je treba ráz na to ráz na iné trochu tých groší, a ne jeden mnohé noci premýšľa v sebe, ako by mohol trochu zlepšiť osud svoj a svojej rodiny. Náhodou dostanú sa mu do rúk dáke oznamy, z ktorých sa dočíta že tam a tam možno dostať peniaze na lacný interes. Aj všeliaké obežníky rozposielajú isté penazné ústavy, v ktorých je vypísano, že kto potrebuje peniaze, môže ich dostať na 4 korunové mesačné splácky, alebo že bez všetkých predbežných trov rýchle môže dostať a istotne lacnú požičku na splácky z tej alebo onej kancelárie. Ten chudobný hospodár alebo remeselník, súc v nedostatku, alebo mysliac si, že lepšie pochodí, ak si svoje — na viacerých miestach visiace dlžoby konvertuje (konvertovat dlhy značí tolko ako vyplatit všetky dlžoby na rozličných miestach pomocou vyzdvihnutej novej požičky na jednom mieste, aby napozatým len u jednej banky boli sme dlžní) — za istý čas len premýšľa, napokon ale predsa odpíše agentovi, alebo banke, alebo už tej kancelárii a rozpovie, že tolko a tolko bolo by mu treba, aby si rozličné dlžoby všetky vyplatit mohol. Na tento list obyčajne pošlú mu jedno tlačivo, ktoré aby podpísal. V tomto tlačive to obyčajne znie takto:

«Žiadam a splnomocňujem Vás, aby ste na moje nehnuteľnosti na intabuláciu do 1000 (alebo 2000, či 3000) korún požičky obstarali, zavazujúc sa krome vy nahradenia trov pri obstaraní požičky aj za ustávania za každých 100 korún obstaranej požičky 1 (2 alebo 3) koruny tu v Budapešti ešte aj v tom páde zaplatit, jestli by som medzi časom aj odstúpil od vyzdvihnutia požičky.» S malou výnimkou temer všetky tie listy, ktoré

má stránka podpísať, sú takéhoto obsahu. Jedno je však isté, že v každom takom liste tlačenom stojí toto: «do 1000, 2000, 3000 alebo 4000 korún,» to jest, vyzdvihujúci požičku nie k tomu dáva poverenie, aby mu 2000, alebo 4000 korún požičky obstarali, ale, že po 2000, 4000 korún môže číhať tá požička, tedy že *môže byť ona aj menšia*. Lež poďme ďalej. Povedzme, že náš priateľ Peter alebo Pavel, ktorý chcel 4000 korún požičky a preto odpísal bol daktorému agentovi, podpísal také výšopísané tlačivo kde stojí, že on po 4000 korún siahajúcu požičku si žiada a od nej 3 percenty je povinný platiť ešte aj v tom páde jestli by medzi časom odstúpil od vyzdvihnutia požičky. Nato o krátky čas dostane náš priateľ Peter alebo Pavel od agenta jeden list, aby zaslal im písma svoje, výťah z pozemkovej knihy, kataster a hlavne 20 korún na trovy. Priateľ náš Peter ači Pavel odošle písma aj tých 20 korún a teraz už spokojne čaká, kedy mu pošlú žiadanú požičku. I miňajú sa týždne jeden za druhým, ale požička len neprichádza. Po mnohých písčákach a listoch konečne uvedomia ho, že ústav nedá mu 4000 korún na jeho majetok, iba dvetisíc a že aby buďto podpísal smluvu (obligátor) buďto aby sa osvedčil písomne, že požičku tú nevyzdvihne. Priateľ náš Peter ači Pavel zaraz odpíše, že 2000 korún je mu málo, on potrebuje celých 4000 korún, nech mu tedy tolko odhlasujú. Agent na toto obyčajne ani neodpovedá i darmo mu píše Peter ači Pavel pre svoje písma, tie dostať nemôže, až naraz len zažalujú pre 60 korún tu v Budapešti. Z obžaloby môže vyzrozumieť, že ponač on tých 2000 korún požičky neprijal, v smysle splnomocnenia agentovi daného povinný je od 2000 korún 3 percenty ači 60 korún zaplatiť za zprostredkovanie. Jestli by sa potom na súdnom pojednávaní nedostavil, ho aj pekne odsúdia a on môže platiť tých 60 korún i s útratami.

Načo máme tedy pozor dávať?

Treba pozorovať nato, aby do splnomocnujúcej listiny nevpísalo sa, že *do 4000 korún*, ale to má byť písano že *4000 korún požičky* má obstarat, a doložíme i to, že menšiu požičku prijať nie sme povinní. Najhoršie je totiž to, keď v splnomocnujúcej listine po tolko a tolko tisíc korún siahajúcu požičku žiadame a keď stojí tam tiež aj to, že procentá vymienené zavazujeme sa platiť i vtedy, ak by sme sa požičky zriekli. Lebo ten agent pri súde povie, že on nedostal splnomocnenie *na 4000 tisíc* ale len *po 4000 korún*; tedy keď oprávnený je až *po 4000 korún* požičky obstarat, rozumie sa samo sebou, že oprávnený je aj len 2000 tisíc korún obstarat, lebo vyšej tých 4000 je nie oprávnený vyzdvihnúť. Vyzdvihujúci požičku ale povinný bude v každom páde platiť mu procentá, bo to tak stojí v splnomocnení, že mu náležia procentá aj vtedy, ak by stránka odstúpila od požičky, ba keby aj toto vypísané nebolo, aj tak ešte má právo na procentá, bo mal právo *po 4000 korún* požičky obstarat.

Lebo je to potom už jedno: či 100, či 1000, alebo 2000 korún požičky nám obstaral. keďže v listine splnomocnili sme ho, že *do 4000 korún* aby nám obstaral.

Dobre tedy pozorujme na všetko toto, a jestli predsa zle obišli sme a nás zapravotia, oddajme celú vec zaraz pravotárovi, aby nás pri súde pre neprítomnosť alebo pre planú obranu neposúdili.

Len napochytro, na osvetlenie toho, že koľko takýchto zprostredkovateľov jesto, z jedných židovských novín vypisujem nasledujúcich:

Agentia Thurn-a, bankovi povereníci Lauffer a Sámuel, Ghidassui, Faragó, Stefan Vattamánzi bankový povereník, Rehberger, Láng, Barabásy, Radó, Sachs, Spiegel, Nagy, Schwarcz bankový povereník.

Krome týchto sú známejší: Kancellária Emila Ernst-a, Ďulo Mezriczky («Hitel és Ingatlan Forgalmi Iroda»), Gurré Ferencz («Ingatlan és Jelzálog Forgalmi Intézet»), Krausz D. («Gazdasági Iroda») a z mnohých pravot známa Krausz Oszkárova, ako povereníčka Emila Ernsta a O. Krausza.

Jesto ešte nesčíselne mnoho agentov, zprostredkovateľov a kancellár, ktorých mená ani nevedel bych napochytre vypísať, ale myslím, že všetci na horeudaná spôsob účinkujú.

Možno, že v jednom a druhom páde robia to oni ináč, ale najčastejšie takto zvykli vyprostredkovať požičky. Ešte len tolko poznamenám, že tieto zprostredkujúce kancellárie nie samy dávajú požičky zo svojho, ale ony to u daktorej banky vymôžu, najčastejšie od «Kisbirtokosok Crszágos Földhitelintézete, Budapest, V. ker., Géza-utca 2.» Najlepšie je tedy tomu, kto chce požičku, zrovna sem sa obrátiť, lebo jestli mu požičať môžu, táto banka mu požičia asice tolko, koľko len dať na majetok jeho môžu. Jestli ale z bársakej príčiny odkázaný je na agenta, nech-že nezabudne na to, že treba mu vypísať, že koľko tisíc korún požičky žiada, aby v splnomocnujúcej listine nestálo tak, že *po* alebo *do* tolko a tolko tisíc korún môže siahť požička.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše byly korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jedon každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 37.



BESEDNICA.

Či máme byť socialistmi?

(Pokračovanie.)

— Pane Rákóci — hovorí Mišo Sekera ku krivonosovi, ktorý tmolil sa medzi nimi a bol celý rozčuleny — či bude shromaždenie alebo nie? Kedy že už príjde ten elvtárs?

— Prosim vás, milí elvtársi, neviem pochopiť, čo sa stalo. On tak náležitý človek, takéto voľačo nikdy neurobil. Vždy na termín prišiel, čo jak ďaleko musel ísť. Ale viete čo, pôjdem mu naproti s vozom, snáď sa mu na ceste prihodilo dačo zlého.

Jeden elvtárs dal zapriať, krivonos vysadol na voz a odviezol sa, ale nazpät neprišiel. Darmo ho čakali.

Ľud bol rozdrážený ako včely, keď ich niekto pošťura. Hrešil, kričal, preklínal a vyhrážal sa. V tom prišiel ta starý zahradník.

— Dobrý deň strýčko zahradník! Víťajte tu medzi nami! Dobrý deň! — takto a podobne vítali ho socialisti. — Sadnite si. Sem sa medzi nás. Držte s nami.

— Ďakujem priatelia. Doktoré dievčence kvetiny pýtaly odo mňa, že vraj vzácný hosť príjde do našej dediny, no, pomyslel som si, že pozrem čo je zaň, a čo vie ten biskup.

— Veď my nie biskupa čakáme, ale jedného chýrneho vodcu socialistov — odpovedal Jožo Švrček.

— Pravda aj inžellír príjde s ním, ktorý zeme pomerá a podelí medzi nás? — pýtal sa starý zahradník posmešne.

— My nepotrebujeme cudzieho zeme, len radiť sa chceme, že pod akou podmienkou máme prácu pôdujať na budúce — vysvetľoval Jano Chriaštel.

— Áno, áno, o tom sa chceme radiť, lebo páni nás veľmi derú! — kričal už dobre podgurážený Ďuro Oblej, krajčír.

— Vycicali krv, ale to už nebudeme ďalej trpeť — pridral Štefan Pučiarka, stolár. Sám nevediac, čo tára.

— Ej, ej, pane majstre, len pomalý. Nevidím, žeby vás bol volakto odral, ale ani pán Pučiarka nemusí sa ponosovať, že mu krv vycicali — žartoval zahradník.

Mnohí socialisti, keď videli že marne čakajú, medzi reptaním a zlorením išli domov a len čo besnejší zostali, aby sa z tej otravy ešte do vôle naslopali.

O štvrtej hodine prišiel slúžny nazpät a vyhlásil, že póneváč shromaždenie v určenom čase nezačali, už mu je koniec.

— A teraz čože budeme robiť? — pýtal sa Šupka elvtáršov.

— To, že nebudeme pántstvu robiť, ak nám trojná-

sobnú plácu nedá. Aj tak nás už dlho zdierali. Tak veru pane zahradník — rečnil krajčír.

— Aj ja som počul — odpovedal starý zahradník — že sú nesvedomiti páni, ktorí neludsky zachodia s chudobnými robotníkmi, ukrivdia ich, malú plácu dajú, ba ešte aj ztiahnu z nej, miesto zbožia smeti merajú, lenže pre jednu prašivú ovcu hriech je celé stádo napadnuť a pohľušiť. Tomu veľmi ľahko dá sa odpomôcť. Netreba sa s ním do reči pustiť. Nech sám robí. Keď ale ukrátiť chce robotníka, na to je zákon a slúžny. Tam treba stúpiť do roboty, kde dobre platia.

— Nikde neplatia dobre! Viac by mali dať! Majú z čoho! — vrešfal krajčír ohnivo.

— Čože, nikde neplatia statočne? — pýtal sa zahradník. — To od toho závisí, kto čo drží za statočný výrobok. To je tak, že kto platí, tomu mnoho sa to vidí, kto ale dostane, ten pohrda a frfle, že viac zaslúžil. Kto má pravdu? Nedávno šli ste pre mňa kabát, platil som vám od ušitia 4 koruny. Mne sa to mnoho videlo, vám málo. Kto to vie oceniť, že koľko je hodna v peniazoch denná práca robotníka? Veď tú prácu nemožno na kilá odvážiť, ani s metrom odmerať. Ja myslím, priatelia moji, že denný výrobok už v starodávnom čase k tomu primerali, koľko človek k dennej výžive potrebuje. Voľakedy živnosť lacná bola, preto výrobok malý bol, pri terajšej drahode ale aj pláca sa zväčšila.

— Darmo tárate hlúposti. Z nášho výrobku nemožno vyžiť — skočil mu do reči Vaľo Čvrkoň.

— Že vyžiť možno, nato máme príklad — odpovedal zahradník. — Sluha alebo slúžka mimo kostu dostane 80, 100, 140 korún, takže šanoblivý aj odloží. Ktorý je na konvencii, dostane zbožie, bývanie, drevo aj plat, teda nevyzerá to tak zle, ako vy mienite. Darmo je, všetci nemôžeme byť pánmí. Veď aj pánom nepadá z neba. Ktorý nenie šanoblivý, väčší chudák je ako vy, lebo dlžobu na dlžobu robí. Pánom byť, mnoho koštuje, a kto nemá spôsobu, klame druhých. Lenže od toho každý sa odvráti. Kto chce robiť, vyrobí toľko koľko potrebuje, len treba sporiť. Na čo nedostačuje, toho zrieť sa treba. Robotníci aj u nás by mohli poriadne žiť, len keby boli mierni a gazdovliví. Ľahkomyselník a darebák čoby koľko mal, ten nikdy nemá dosť.

— Darmo zastávajú pánov — ozval sa Mišo Sekera, — tí sú príčina tomu, že nedostatok trpíme. Aj vy by ste mali s nami držať.

— Áno, pravda je, že mnohí robotníci sú biedni, lenže kto je tomu príčina? Kto môže zato, že všetci robotníci nedostanú prácu? A ktorí pracujú, či žijú s ich zárobku primerane? Či len na výživu a na potrebné veci strovia svoj výrobok? Ja som starý človek. Mnoho som pracoval v živote a to som skúsil, že terajší robotník sa veľmi šanuje. My starí pamätáme sa, ako museli predtým robiť sediaci. Obrábali pánske zeme a pritom aj svoju čiastku. Vtedy usilovne pracoval každý, lebo vedel, čím lepšie namáha sa a čím skôr vybaví robotu, tým väčší výrobok mať bude. Počas žatvy, ledvaj svitalo, už padali rady a brúsili kosy až do noci. Teraz to hovoria, že ta-

káto práca neslúži k zdraviu, treba čím častejšie piť pálenku a oddychovať. Predkovia naši nie takto pracovali. Tí usilovali sa čím viac vyrobiť. Šetrili čak a výrobok a robili pokiaľ stačili.

— Blázni boli. My nie sme kone, aby sme sa k vôli pánom snáď zadržali! Čo máme z toho? — povedal Pavel Mogoň.

— Pravda, že nie si kôň bratu, ale ani nerehoc za ovsom, buď spokojný so slamou — odpovedal zahradník.

Poslucháči chutne sa zasmiali, a hoc starý zahradník oproti vôli jejich vyprával, radi ho počúvali.

— Aj iná príčina je tomu, že robotníci nedostatok trpia. Šanujú sa pri robote, málo vyrobia a predsa len mnoho strovia. Mnohí sluhovia dobrí plat majú a vzdor tomu nič neodložia. Mládenec preslope, dievčina však na nádheru stroví plat svoj. Robotníci nevedia byť bez pálenky. Keď tej nenie, robota nič nestojí. Jeda čiastka výrobku ide za pálené. Keď nenie peňazí, pijú na bôrg. Žid píše kolko chce. Môžem povedať, že sedliaci na židov robia.

Čo mal Izidor, keď sem prišiel? Čo mali aj tí dvaja krémári, čo tu v dedine otravu merajú? No a dnes? Majú zeme, statky, peniaze. A kto im dopomohol k tomu? Vy. A tak je to po celej krajine. Hlúpy kresťania sú otrokami židov. Na nich robia. Nech len dáky groš má robotník, nesie ho k židovi. Keď peniaze nemá berie na úver. Keď dlžoba narastie, žid spredať dá sedliaka a spraví z neho žobraka. Či by to muselo byť? Prečo žid nepije pálenku? Veru aj vy by ste mohli byť bez nej, tak by sa vám rozum nikdy nepomútil a mali by ste spokojný život. Lenže ľahkomyselnosť a opilstvo necitlivých vás spravilo. Preto je to, že na jar komory a stodoly máte prázdne, prinútení ste od žida kupovať drahú múku a strovu. Pravda na bôrg. Čez zimu obyčajne postávate v kréme. Výrobku niet žiadneho, ale pálené a dohán nesmie chybeť. Ako vy, tak aj ženy postávajú, nie žeby priadli a snuli. Priatelia, to je príčina tomu, že nieto dostatočného výrobku. Nenahnevajte sa, že vám ešte jednu pravdu musím povedať. Matky nevychovávali dievky tak, aby z nich dobré gazdinky byly. Kolko je takých domov, kde ženy samé pradu a tkajú? To je ešte väčšia chyba, že nenaučia ich varif. Naklochnia všelijakú gebuzninu, ktorá ale ani vône, ani chuti nemá a neborák muž takéto pomije má jiesť. Nie je div, že mu nechutí, ale s pálenkou nahradí. A veru môžem povedať, že s tým maslom, s tou múkou, masťou, slaninou a s tými vajcami, ktoré premrhá, záživné jedlá by mohla varif. Videl som chlieb u robotníka, že palicu by bola zaslúžila zaň tá žena, ktorá ho piekla. Vidíte priatelia, pre takéto príčiny je výrobok malý. Keby robotníci usilovne pracovali, šanoblive, skromne a múdre žili, tak netrpeli by biedu. Veď gazda je najšťastlivejší. Je samotný pán, ktorému nikto nerozkazuje a s ktorým nikto nevládne. Zaplatí porcie a má pokoj s každým. Aj je vskutku tomu tak, že triezvi a šanobliví hospodári — sedliaci — sa zmáhajú. Naporad kupujú zeme a odkladajú do sporiteľne. Darebáci, korheli a ľahkomyselníci upá-

dajú. Z týchto pochodia najbesnejší socialisti, ktorí ani Boha, ani vrchnosti nepoznajú, chcú svet vyvrátiť a brať čo je nie jejich.

(Pokračovanie nasleduje.)



CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačенú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

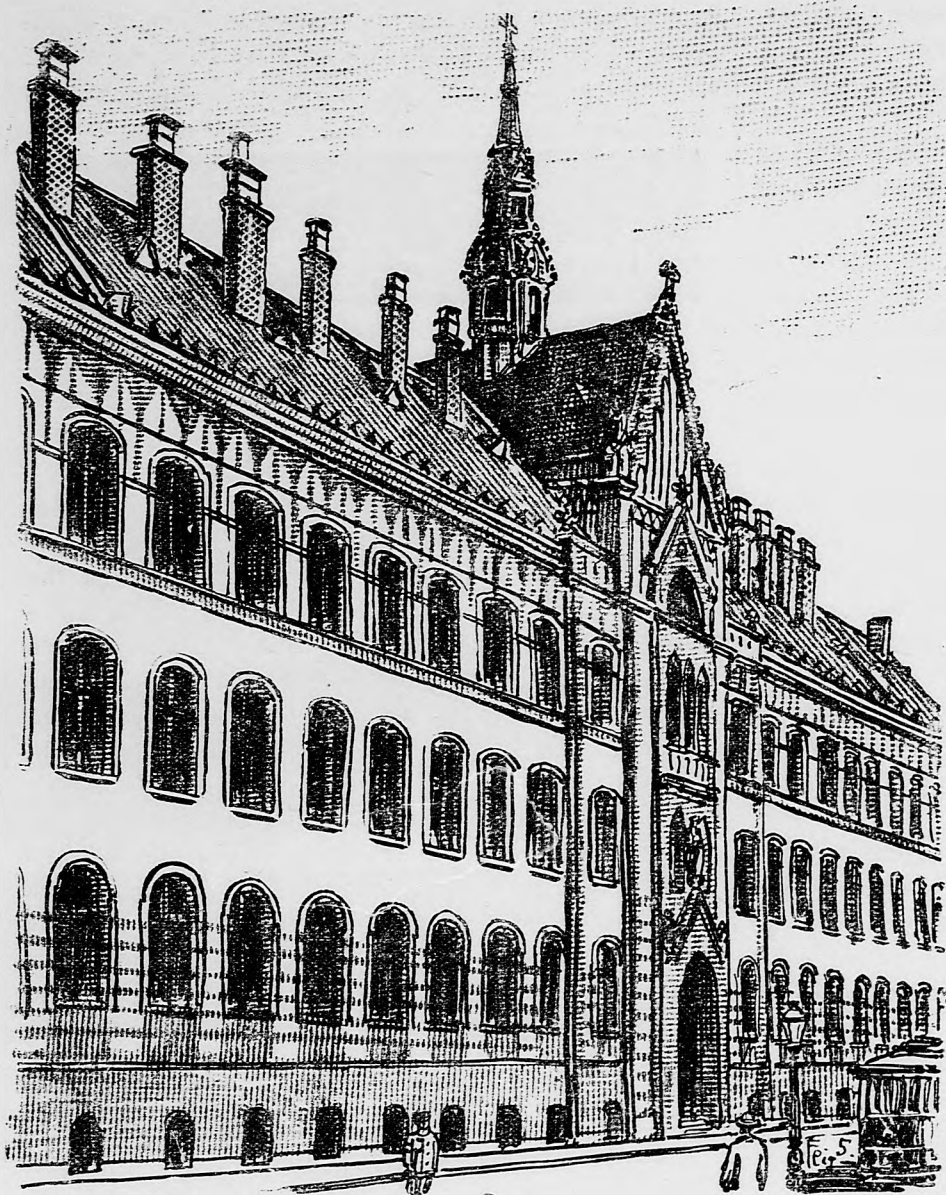
Smrť. V Richvalde vo Spiši dňa 25. septembra zomrel Ondrej Irha v 78 roku života svojho; on bol prvý gazda v dedine a zastupoval takrečených kupňanských gazdov, aj patronátské právo on konal.

Požiare v Liptove. 1-ho októbra v Lúčkach vypuknul požiar, zhorely 3 stodoly plné obilí, ktoré nebolo poistené. Len ochrane Božej poďakovať možno, že celá obec požiarom neľahla. Pri hasení vyznačil sa tamejší pán farár Ondrej Bážik. — V ten istý deň v noci vo Veľkej-Štiavnickej zhoreli novovystavené hospodárske stavy ľud. vyslanca Štefana Rakovszkyho.

Pochovávanie chudobných. Ministerský predseda gróf Khuen-Héderváry posledné dni svojho ministerského účinkovania podpísal dôležité ministerské uzavretie. Dľa tohto kňazia ktoréhokoľvek náboženstva za pochovanie na obecniú podporu odkázaných nemôžu žiadať od obce žiadnej taxy.

Ohne vo Spiši. Dňa 19. septembra v Kravjanoch strašný oheň zúril. Zhorelo 64 domov, tiež toľko plných stodol; v jednom dome sa aj jeden šedivý stavec spálil. Škoda obnáša 350tisíc korún a len málo sa vynahradi zabezpečením. Oheň povstal pri pečení chleba. Podžupan stolice vyzval všetkých slúžnych, aby v svojom okrese milodary sbierali pre tých ťažko navštívených. V ten istý deň aj v Letanovci vypukol oheň a 10 stodol obrátil v popol. Dňa 22. sept. vo Felkej dve stodoly zhoreli. — Dňa 23. septembra zase v Podhradi pustošil požiar, 7 domov s bočnými budoviskami a zo stodolmi mu padli v obať.

Kúpa majetku. Pred niekoľkými rokmi kúpil Moric Teplanský pánsťvo po Mikulášovi Dvornikovich za 32 tisíc zl. Za stáče drevo dostal asi 50 tisíc zl., za lesný pozemok 30 tisíc zl. a teraz lúčanom predal asi 110 jutier za 57 tisíc zl.



Nový kláštor a nemocnica milosrdných v Budapešti.

Počet poslucháčov na universite budapeštianskej.

Na budapeštianskej vedeckej universite do 23. septembra zapísalo sa dovedna 5460 poslucháčov. Lanského roku v prvom semestri universita mala 6300 poslucháčov. Poneváž tí, ktorým odpustili školský plat, ako i jednorocní dobrovoľníci a presignovaní môžu sa ešte tento týždeň zapisovať, počet poslucháčov na universite budapeštianskej pravdepodobne i toho roku obsiahne 6000. Juristov zapísalo sa nových 1541. Lanského roku v tom istom čase zapísali 1384 nových juristov, ktorý počet do konca prvého semestra vzrástol na 1601, tedy aj toho roku možno rátať na veľký prírast juristov. Na filozofii zapísalo sa 650 nových poslucháčov, na medicínu 222. Aj na týchto fakultách bude viac poslucháčov, ako minulého roku. Počet ženských poslucháčov tiež silne vzrástol. Lanského roku zapísalo sa 35, toho roku ale 54 nových poslucháčiek, a síce: 39 na filozofiu a 15 na lekársku fakultu.

Nový kláštor a nemocnica milosrdných v Budapešti. Rád milosrdných bratov v Budíne na svojom

starom pozemku pri Margitinom moste dal vystaviť krásnu trojposchodnú palotu pre kláštor a nemocnicu. Stavbu imposantnej budovy započali roku 1901. a teraz ju skončili a 29. sept. tak kláštor jako i budovu slávnostne a za prítomnosti veľkého obecnstva vysvätili. Na peknej cirkevnej slávnosti, ktorá počala sa o 10. hodine predpoludním, prítomní boli: v zastúpení knieža-primasa biskup Medard Kohl, ktorý aj obrady vysviacky odobavoval; v zastúpení uhorskej vlády minister orby dr Ignác Darányi, zastupitelia mesta a mnoho cirkevných, svetských a vojenských hodnostárov. Pri vchode novej paloty prior milosrdných Kornel Thuróczy vítal biskupa Kohla a popredných hostov, na čo celé obecnstvo shromáždilo sa vo skvostnom vestibule budovy, kde prior v krátkej reči líčil históriu stavby a prečítal listinu, ktorá zamurovaná mala byť do záverečného kameňa. Listinu podpísaly všetky prítomné notability a potom uložiac ju do kamenej skryne zamurovali do záverečného kameňa, pričom biskup Kohl tri razy uderil kladivkom na kameň požehnajúc nový ústav. Počas tohoto obradu chór kráľ. opery spieval «Hymnus». Zatým biskup spre-vádzaný kňazstvom a obecnstvom vťahnul do kaplny kláštora, ktorú slávnostne vysvätil a vysvätil aj celú nemocnicu. Po vysviacke boly slávnostné služby Božie, po ktorých chór spieval «Szózat». Po slávnosti biskup Kohl odoberúc sa od prítomných pánov, zaviezol sa domov, obecnstvo ale rozišlo sa po novej veľkej budove, aby si ju obzrelo. Priestranné siene pre nemocných, prvotriedné zubárske zariadenie, parné okurovanie, elektrické osvetlenie a všetká možná pohodlnosť, akú len moderná zdravoveda poskytuje stavajú ju medzi najprednejšie liečivé ústavy. Na stavbu a zariadenie novej budovy vydal rád milosrdných 1,339.757 korún. — Do novej nemocnice sa vmesti 250—300 chorých a je zariadená dľa najnovších lekárskeho pravidiel. Keď skúmame históriu rehole, tak vidíme, že už počas ku koncu sa blížiacej tureckej doby milosrdní účinkovali v Uhorsku, kde sa najmä opatrovaním vo vojne ranených vojakov zaoberali. Ale nemocnice vtedy ešte nemali. Prvú nemocnicu si založil rád milosrdných v Prešporoku. V Uhorsku zakladali nemocnice milosrdní zväčša v XVIII. stoly. Budínsku nemocnicu začali roku 1806. stavať z fundácie štedrého veľmoža Štefana Marczibányiho, ale pre nedostatok peňazí museli v stavaní viackrát prestať. Konečne v desiatom

roku dohotovili nemocnicu. Novú nemocnicu začali stavať pred dvoma rokmi za nebohého provinciala Stanislava Füzyho, ktorý ale dohotovenie stavby už nedožil. Novú nemocnicu bude spravovať terajší provincial Kornel Thuróczy.

Peniaze padelajúca banda. Zo Sabadky oznamujú, že polícia zatkla jednu peniaze padelajúcu bandu. Hlavou bandy bol istý Jakub Wild rodom z Beodry. Jedna časť bandy padelala pätkorunníky, druhá ale robila padelacie stroje. Stroje popredaly po 300—2000 korún vo Feketehegyi, v Törökkanizsi, v Budapešte a v Zente, pätkorunníky ale priniesli do obehu v Báčke a Torontálskej.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» v Budapešti, ktorého cieľ a podmienky medzi našimi dnešnými oznamami možno čítať.

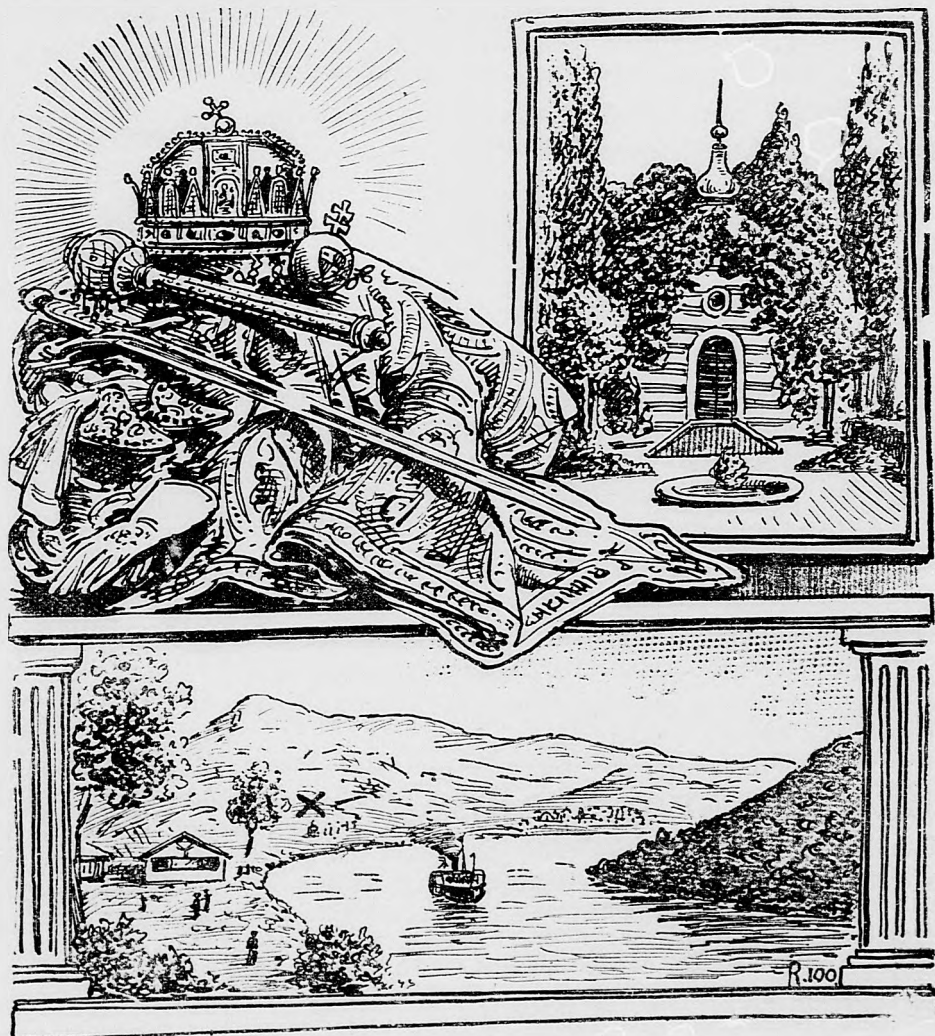
Výlet učňov z Trenčína do Budapešti. Z priemyselnej učňovskej školy mesta Trenčína bolo tieto dni 26 žiakov obzre si výstavku priemyselných pomocníkov a učňov, ktorá sa nachádza v priemyselnom pavillone v mestskom lesíku. Učňov viedli učitelia Juraj Boček a Ján Tekula. O cestu a zaplatenie 11 žiakov postaral sa minister obchodu, 15 žiakom ale pol cesty zaplatilo mesto Trenčín. Učnia obzreli si aj významnosti hlavného mesta a ovenčili sochu Gabriela Barossa, železného ministra a veľkého syna stolice trenčianskej.

Záhľadný prípad. Z Nitry píše: Medzi Nitrou a obcou Darázi trávu kosiaci kosci našli vo vrbine jedny krvavé roľnícke gate, v ktorých boli aj kusy mäsa. Ponevác nemohli zistiť, či sú to pozostatky ľudského tela alebo nie, nález odovzdali lekárovi Berényimu cieľom preskúmania. Pravdepodobne jedny sa tu o vopred premyslenú vraždu. Žandári už zaviedli stopovanie v záhadnej veci.

Na miesto sekery — pištoľ. Jedna hamburgská firma poprosila hlavné mesto, aby mohla predstaviť svoju patentovanú pištoľ, ktorou sa zvieratá strieľajú. Táto pištoľ má na bitúnkoch nahradzovať sekery. Firma tvrdí, že pištoľ o mnoho istejšie a takrečeno bezboľastne usmrtí vola

alebo kravu než sekera alebo práve nôž. Na hlavnomestský verejný bitúnok dohliadajúci výbor prosbe vyhovel a najbližšie vyprobujú na bitúnku nový spôsob zabíjania.

Útočník knieža-primasa. Na budapeštiansky hlavný kapitanát prišiel minulý týždeň jeden zlopoveštný človek, aby si pýtal pass do Ameriky. Bol to Michal Csólics, knieža-primasa niekdajší vincúr, ktorý roku 1893. prot. primasovi Klaudiusovi Vaszarymu chcel spáchať útok, v hriešnom úmysle však prekazil ho vtedajší primasov tajomník Medard Kohl. Csólicsa odsúdili na desať rokov do väzenia, ponevác sa však dobre držal, lanského roku pustili ho na slobodu. Primas Klaudius Vaszary dal pekný dôkaz svojej kresťanskej lásky, že kajúceho sa hriešnika, ako vyšiel z väzenia, prijal do svojej priazne a našiel mu zamestnanie v jednej sudovej fabrike v Kőbányi, kde Csólics ako faktor zarobí si týždenne dvadsaťosem korún Csólicsovej manželke, ktorá býva v Ostrihome knieža-primas tiež dáva mesačne 70 korún podpory. Primas tedy odpustil útočníkovi jeho veľký hriech, avšak z inej strany musí preň ešte i dnes trpeť, ponevác jeho familia ani dnes nechce nič o ňom vedieť. Preto chce ísť Csólics do Ameriky. O svojom postavení s plačom ponosoval sa na policii: «Každý mi zabudol a odpustil môj ťažký



Miesto najdenia sv. koruny roku 1853 a kápinka koruny v Oršove.
Miesto najdenia koruny značí X.

hriech, len tí nie, ktorí stoja ku mne najbližšie. Môj syn a žena nechcú o odpustení ani počuť. Takto tu nemôžem viac ostať, vystahujem sa do Ameriky a tam chcem žiť zo statočnej práce. Na tento cieľ môj dobrodinec a protektor knieža-primas cestou biskupa Medarda Kohla daroval mi 2000 korún. Je to pre mňa trpké pokánie, keď vlastné deti nechcú odpustiť svojmu otcovi.»

Krajinská púť do Ríma a do Svätej zeme. Odchod dňa 22. októbra roku 1903 večer o 8. hodine. Pútnikov do Svätej zeme, s povolením najvyššieho ostrihomského ordinariatu, vedie: velebný pán Michal Kada, farár vo Svätom Ondreji (Pest megye). — *Smer cesty:* Budapest—Fiume—Loretto—Rím—Neapol—Alexandria—Kairo—Port-Said—Jaffa—Jeruzalem—Betlehem—Jeruzalem—Jaffa—Alexandria—Messina—Neapol—Ancona—Fiume—Budapest. — *Ceny:* I. trieda 900 korún, II. trieda 680 korún, III. trieda 315 korún s 20-dňovým úplným zaopatrením, III. trieda 275 korún bez zaopatrenia. — **Púť do Ríma.** Duchovný vođa rímskych pútnikov je velebný pán Jozef Kompánek dekan-farár, Nagy-Stricze (Trencsén megye). — *Smer cesty:* 1. Budapest—Ancona—Loretto—Rím a tou istou cestou nazpät I. trieda 210 korún, II. trieda 165 korún, III. trieda 95 korún spolu s 5-dňovým zaopatrením, III. trieda 60 korún bez zaopatrenia. — *Smer cesty:* 2. Budapest—Fiume—Vence—Florenc—Rím a tou istou cestou nazpät I. trieda 290 korún, II. trieda 240 korún, III. trieda 155 korún so 7-dňovým prvotriednym zaopatrením. — S každým inším vysvetlením a podrobným programom vďačne posluži Josef Kompanek dekan-farár, Nagy-Sztricze (Trencsén megye).

Oznam.

Náš vrele milovaný velebný pán páter *Zaosek*, ja-kožto veľký dobrodinca chudoby, svoje diela «**Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sriadenia nového kostola Lutíiského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrenie týchto poučno-zábavných knižoček, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdce a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v našom milom «*Krestane*» dopisuje.

Kto na svoj majetok

záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «**Kisbirtokosok Országos földhitelintézet**» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33 $\frac{1}{2}$, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bársokedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4 $\frac{1}{2}$ %-ové požičky bez všet- kého ztiahnutia v hotových peniazoch vypiatiť. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo*».

Láskavé prihlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

V Lutísiach, dňa 29. sept. 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím Ján Greben, farár



HOSPODÁRSTVO.

Opatrovanie koní.

Hospodár preto drží a dochováva kone, aby mal potrebnú silu k práci, a aby dostal groš za vychované žrebce. Aby to docielil, musí poznať vlastnosti koní, menovite: prednosti a chyby jejich, potom aj to, že ktorá a aká kobyľa je súca na plemenie, lebo len tak bude znať, aké konička môže očakávať od nej.

Znajúc teda chyby kobyly, napred vie, či žrebec dedič bude vlastnosti jej. Konečne vedieť musí hospodár, ako má zachodiť s koňmi, ako má ich opatrovať, ako má krmíť a vychovávať žrieba, aby z neho vyrástol pekný, mocný a zdravý kôň, či už pre jeho potrebu, alebo na predaj.

Hovorí sa: «Človeka po tvári, koňa po nohách poznáme». Keď koňa obzeráme, taký páci sa nám, ktorý má rovné nohy a této jedna druhú kryje, tak, že postavenie jeho široké je. Prednie nohy koňa nech sú nie úzke v kolenách, ani k levči podobné. Krátke nohy vždy sú lepšie, ako dlhé. Kupec, keď ukazuje koňa, postaví ho s prednými nohami na breh, aby zdal sa vyšším na predku ako na zadku, lebo nízkeho predku kôň je nie dokonály. Na to nehladme veľmi, akú

má hlavu; je pravda, krajšia je, keď nenie veľká a ťažká. Radšej máme veľké oči; ale pre malé oči neztratí kôň z hodnoty, hlavná vec je, aby čisté a zdravé boly. Taký kôň nepáči sa, ktorého nos do neba hľadí.

Vojaci takého koňa hľadajú, ktorý má rovný a mocný chrbát. Rovný, široký a žilnatý chrbát je mocný, úzky a zhybnutý neuvládze ťarchu. Starého koňa, najmä kobyly chrbát sklesne, čo je celkom prirodzené. Jak mladá kobyly má takýto chrbát, tak lepšie urobí hospodár, keď ju predá, ako by ju mal podržať na plemenie.

Lopatka pekného koňa je dlhá a mocná. K dobrému a vytrvanlivému chodeniu potrebné sú silné pľúca a srdce. Len v širokých prsách bývajú takéto. Kobyly, ktorá má pri zadku krátke a úzke boky, nie je súca na plemenie. Z tohoto vidno, že od hocakej kobyly nemôžeme čakať pekné žrieba, lebo ono dedí väčšie chyby materi. Menšie chyby napraví samec ale väčšie zostanú u žriebata. Keď kobyly, ktorú držíme na plemenie, nenie pekná, zato ona bude mať obstojné žrieba, ak je len zdravá a dosť dobrej postavy.

Bez chyby koňa nech nehľadá nikto, lebo taký sotva sa najde, ale nech nikdy nekupuje človek takého, ktorý má nápadné chyby, lebo taký je len na škodu. Takú kobyly, ktorá za mladý oslepla, neslobodno držať na plamenie, lebo žrieb istotne bude dediť temnotu. Tak môže pochodiť hospodár aj s takou kobylyou ktorá chybná je na kosti.

Neodporúčam páriť od troch rokov mladšiu kobyly, starú ale len v tom páde, jestli poslednie žrieba podarené bolo. Pekné a zdravé žrieba nepredá rozumný hospodár, ale upotrebí ho k plemenu (rozumím kobyly), lebo od takej vždy môže očakávať dobré žrieba, kdežto s obyčajným sedliackym koňom nedocieli to nikdy. V žrebiarni vychované kone preto sú drahé, lebo pochádzajú z čistej krve. Vôbec hospodár nech drží na plemenie nízkej postavy, pevných nôh a širokého zrastu kobyly. Taká nepokazí sa v práci a neustane tak ľahko, ako útleho tela a tenkých nôh kobyly. Nenie hodno takú držať, ktorá často zostáva jalová, potratí plod, alebo ktorá máva málo mlieka.

Sám štát stará sa o to, aby hospodári dochovať mohli dobré kone. Preto posielala plemenákov na isté stanice zo svojich žrebiarní.

Kobyly ožrebi sa po 11 mesiacoch. Dobre je, deň párenia naznačiť do kalendára.

Pár týždňov pred ožrebením neslobodno zapriať kobyly, ale požaduje zdravie jej, aby aj potom chodila po vonku, lebo ináč ťažko bude sa žrebiť. Keď počne jej vemenó nalievať, brucho puchnúť a okolo ľadvín klesnúť: vtedy blíži sa čas žrebenia. Vtedy obhradíme kút pre ňu v maštali, kde bude mať pohodlné a pokojné miesto. Pred žrebením veľmi je nespokojná, za každým obzerá sa na zad, močí, potom lahne. Pri silení pretrhne sa blaň «postielky» a voda vyteče. Pri riadnom žrebení hlava žriebata leží na predných nohách. Tu nenie treba pomoci. Keď ale žrieba ináč ide von, keď žrebenie ťažko ide, vtedy zapotreby je zverolekár, alebo aspoň zkusený človek, ktorý vie pomôcť. Po žrebení vstane kobyly, pričom otrhne sa pupková šnóra. Jak žrieba v poporode príjde na svet, ten zaraz treba roztrhnúť, aby sa nezadusilo. Na to dávajme pozor, či vyčistila sa matka kobyly za 5—6 hodín, jestli nie, neslobodno s násilím vytiahnuť z nej poporod, ale požiadajme pomoc zverolekára. Po žrebení, vykydajme na hnoj zabrzýžgané stelivo a poutierajme tiež takú stenu a mostnice. Pupok žriebata — jak by krvácalo — obviažeme hodvábnou nitou, potom ústa jeho vymyjeme čistou mokrou handrou a položíme ho pred kobyly, aby ho oblyžala.

Za niekoľko hodín necháme obe v pokoji, potom pomôžeme žriebatu aby mohlo cicať, lebo od prvého mlieka čistia sa črevá jeho. Ďakolko kvapok vydojíme do úst jeho, po čom chytro naučí sa cicať. Mladá kobyly býva steglavá, preto dobre bude navyknúť ju k nadájaníu s tým, že ju často hladkáme okolo vemená. Jestli kobyly nemá mlieka, tak žrieba napájať budeme zo sochtára. Pokrmom jeho bude s vodou preriedené letné kravské mlieko. Jak by ale toho nechcelo, dáme ho na fľašku, práve tak, ako aj malé dieťa, ktoré takýmto spôsobom krmia. Po tretom týždni ponúknime žrieba obrokom a drobným senom. Pozorlivý gazda má osobitné nízke jaslá pre žriebatá, do ktorých vysype za deň tri ráz za hrst ovsa pre každé žrieba.

Keď má koniá 6—8 dní, vyvedeme ho aj s kobilou v teplom čase cez poludnie na dvor, aby privyklo na čerstvý vzduch. Rozumie sa, že nesmie byť v ceste pluh, voz, drevo, brány a po-

dobné veci, aby si neublížilo mladé hoviadko, keď hore-dolu pobehuje. So dňa na deň dlhšie a dlhšie necháme obe na dvore, aby žrieba privyklo k chodeniu a vládalo chodiť za kobyľou, keď ju do voza zapriahneme. Každý deň nech chodí žrieba po vonku, jak len nenie chladné a pršlavé počasie; lebo ak ho necháme v maštali, zmalátne a nikdy nebude z neho mocný a zdravý kôň.

Po štyroch mesiacoch odlúčime koniča od matere; lebo čím dlhšie cicia, tým je na väčšiu škodu budúcemu plodu.

V ktorej obci vo väčšej miere zaoberajú sa s výchovou koní, tam neomylné mali by mať osobitnú pašienku pre žriebatá aby oni v slobodnej prírode rástly. Kde je málo pašienok, tam treba zhotoviť záhradu pre žrebce. Na 100 kusov rátame 4—5 jochov pašienky blízko obce. Tú potom obhradíme, vysadíme do okola stromami, schystáme studne s potrebnými válovami, vystavíme podstrešie kde statok útulok najde v nepriaznivom čase a hotová je záhrada. Všetko toto nekoštuje mnoho peňazí. Pasák tiež je potrebný pri žrebcoch. Nezdravého žrebca neslobodno ta pustiť, ba potrebné je, aby zverolekár s času na čas opozrel každé jedno žrieba.

Z prvu každý hospodár vyženc žrieba do záhrady, až kým samo nenavykne ta. Potom, na hlas trúby pastiera sídu sa kolo neho a stúpajú do záhrady, kde — ponevác doma nažrali sa do sýtosti — behajú hore-dolu, až ich konečne pastier — na poludnie alebo večer, to už aký zvyk je v obci — domov pustí. Samé od seba trafia, lebo vedia, že čaká ich plný válov. V mnohých obciach sú už takéto záhrady, a gazdovia nevedia ich dosť vychváliť.

Koničaťu treba dávať obrok, čo len aspoň do roka, lebo bez toho nevychováme hodného koňa. V prvom roku rastie najviac, ak dostane obrok, bez toho zakrpatie. Keď dobrého vzrastu žrebec hoc len za 40—50 korún obroku dostane do roka: o 80—100 korún bude hodnejší, ako ten, ktorého bez toho chovajú. Planému a chybnému žrebcovi škoda je dávať obrok, ba takého ani nech nedrží hospodár. Že koľko obroku treba dať? To od toho závisí, že ktorý hospodár aký spôsob má k tomu a aké je žrieba. Jak hospodár vidí, že podarí sa, môže mu dať 2—4 litre denne. Po roku, keď ináč nenie — dosť mu bude polovica miery tejto, najmä keď je zelenej krme dosť.

Dvojročný žrebec ešte menej obroku dostane, jak máme dosť sena a pritom chodí na pašienku.

Mnohý hospodári žiaden obrok nedávajú žriebatu, ale držia ho so senom a slamou, že sa div nepukne. To nenie dobre, a pritom skoro tolko koštuje, ako keby aj trochu obroku dostalo, lebo od krme naraste mu hodný bachor, ale chrbát nie, ba sklesne. 3—4 kilá sena, tolko jarnej slamy dosť je žriebatu denne, ak ono aj obrok dostane. Než by sme ho priučali na zelenú krm, miešajme ju zprvoti so suchou, aby sa žrieba nepokazilo.

(Dokončenie nasleduje.)



DOPISY.

Význam a dôstojnosť práce v «Kruhu katolíckych delníkov» v Pešťbudíne.

Kto si ľudák, Slovák, mystiečský
spievať znáš,
Teba vždy uvíta, ten krásny
«Hlahol» náš!

V biblickej histórii (dejepise) čítam, že niekedy človek trestuhodný musel sa dľa mienky pohanskej s biedou boriť a trápeniu podľahnúť. Ďalej, že pohanstvo považovalo prácu za hanbu a potupu. Jako ale pred príchodom Vykupiteľovým zdravý rozum ľudský navzdor všeliakým filosofiam zablúdil teda, sklzol sa s cesty pravej, tak zas aj o nedlho navrátil sa ten um ľudský na pravú cestu, bo zjavením božím nadobudol si mnoho vedomosti: zbohatol «bohatstvom Boha». A keď Kristus Pán zjavil sa na svet a s ním pojem práce, vtedy v očiach ľudstva zsvietila zora večná. Áno večná! Potom už té škvrny, potupy a hanby On sál národu. Čo Kristus Pán začal, v tom pokračovalo i kresťanstvo.

Tak treba i nám hľadeť na prácu duševnú teraz, keď kresťanský duch a sebavedomie i u nás Slovákov hynie a umiera.

No ja však z radosťou zdeľujem, že tam tú predošlú nedeľu to jest dňa 27. m. m. zjavila sa tiež asi takáto vedomosť v «Pešťbudínskome kat. del. Kruhu», ktorú mi prichodí akosi ľahšie a dojímavejšie vysvetliť našou piesňou takto:

«Budil som fa, budil» . . .

Ctení čitatelia budú si mysleť, že som v tej najvyššej vôli, keď si takto nôtim. Áno, tak by sa to asi

malo očakávať už aspoň od hore uvedených slov; ale keď zaraz v tej stope nasleduje zas :

«Nechcelas' hore vstať» . . .

Hej slovenská katolícka junač! takto zneje text jednej národnej spevky, ktorej melodiou možno snáď viacrás počuli ste ozývať sa od našich dumčivých valachov po slovenských stráňach. No ale aby ste si nemysleli, že ja som si snáď pieseňku túto z nejakého smútku zanôtil, bárs sa zdá byť jej text taký, lež môžem povedať, že radšej z radosti.

A preto ti katolícka slovenská junač napni sa, aby tento budiaci hlas neozýval sa už viac po nás peštianskych slovenských katolíkoch. Lebo, ako je známo, slovenskí katolíci boli tuho zaspatí takmer zaoceľovaní; ovšem aby zbadali sa, že lnia sa nepriatelia, ktorí hľadajú nás pozbaviť kresťanského smýšľania.

No ale Hospodin drahý, vzdor toho že sme boli osôení než daké macošské ovečky, staral sa predsa o nás tak, jako i o to zrnko, ktoré je prez celú zimu v zemi a v ktorom je všetko tak ukryté, že človek nezná to pochopiť, čo vlastne vzbudí ho k životu. Tak same postaral sa Pán Boh aj o nás! On pamätal na to zrnko; On videl dobre, že nevládze sa pohnúť a precítiť samo od seba k životu. A preto netrvalo to dlho, čo Boh dobrotivý povzbudil muža s krížom v ruke, ktorý našiel to zrnko, zodvihol ho, zohrial ho na láskavom srdeci svojom, zasadil ho do kyprej pôdy, polieval a ovlažoval ho, a keď videl, že už v ňom začína prúdiť sa duševný život, pestoval a ošetroval ho. Pýtať sa budú istotne mnohí, že kto je to ten muž? No netreba mi ho menovať. Lebo veď známe ho a stretá sa s ním mnohí na milostných miestach.

A hľa, neminul tomu ešte dlhý čas, len práve začiatkom budúceho mesiaca uplynie tomu jeden rok, ako zasadil niekoľko zrn na samostatné miesto, s ktorých už dnes povstal — môžem povedať — pre nás delníkov mohutný strom, ktorý vyzískal si už viac rás, keď aj nie od našich osvietených pánov biskupov, ale aspoň od nižších pochvaly. Avšak úfame, že keď nie aj teraz, ale predsa časom musia to nahliadnuť, že i slovenskí delníci dozijú sa radosti v svojom.

Ačkoľvek bolo možné aj 27-ho m. m. obzreť si tú oduševnenosť, tú šlachetnosť týchto našich bratov, z ktorých takmer jedonkaždý chce vynaložiť tú najmožnejšiu silu na zariadenie takzvanej «vinnobranej zábavy», na ktorej zúčastnilo sa nás vyššie 600 ľudí. Už večer okolo šiestej hodiny bola naša spolková miestnosť natoľko preplnená, žeby nebol mal človek ani kamienček kde na prázdne miesto hodiť, v tak veľkom množstve sišli sa naši peštianski Slováci v dobrej nálade.

Počas zábavy zariadená bola svetová pošta, zatým tombola (lutria) a konečne solidná a tá najvládnejšia tanečná zábava, ktorá prez celý čas udržovala sa v najkrajšom a najtížšom poriadku.

Za povinnosť si pokladám uviesť tu mená tých našich dobrodincov, ktorí vynaložili svoju silu ku prevedeniu ručných prác, vynasnažovali sa totiž všemožne

dvor, ako tiež i spolkovú miestnosť ku tejže zábave patričnými predmetami zariadiť, a to sú: Michal Krajčí, rodák z Liptova. Tento náš rodolub prevzal na seba ten najväčší úkol práce. Ďalej p. Ján Krajčí; p. Ján Sovík; p. F. Bá—š; p. J. Ja—k; p. A. Tomko, stolár (tento nám prepustil za ľavnú cenu potrebné drevené laty ku lošeni a ohradeniu celého dvora). P. A. Kazimír; p. Ján Pinka; p. Tomáš Vranýák; p. Vincent Sonec a p. Peter Kutrik. Títo všetci brali účasť pri boku pána Michala Krajčího. Tiež obdaroval nás 20 stĺpikami ku svetovej pošte p. Jozef Peis. Týmto všetkým privolávam: «Nazdar! Nech žijú!»

Nesmiem ale mlčaním pominúť ani to, že na našej tak zvláštnej zábave počtil nás svojou osobnosťou vysokoctený u nás pán Fraňko Skyčák z Klina, ktorého keď naši členovia uzreli, srdečne ho objali s pozdravom a privolaním mu na slávu! Taktiež počtili nás aj členovia «Slovenského Spolku» v dosť peknom počte, za čo všetkým vyslovujem v mene nášho «Kruhu» srdečné a vrelé vďaky.

Keď teda skladám pero, prosím vás drahí rodáci všetkých, i tých najodľahlejších kútov budapeštianskych, aby hľadeli sa ešte tým viacerí k nám pripojiť a s nami v jeden celok tvoriť, že by sme niekedy nie 600—700 mohli byť sídení, ale ešte aspoň raz toľko, čo veru by mali sme aj byť, lebo však úradná štatistika počítuje nás 30 tisíc. Teda z tohto počtu aspoň desiatu čiastka nech nás je tu v tomto tak pre nás dobrom a bohumilom podnikom zorganizovania. Nedajte teda seba prosiť a nahovárať, ale prídte sami od seba; lebo i vám je potrebné tej duševnej sily a to práve v dnešných časoch, kde je každý jeden delník vystavený všelijakým nápadom agitátorov socialistických, ktorí našich slovenských robotníkov len zavádzajú.

Nože i ty mládež milá, nezúfaj a neklesaj! Veď to, že život podobný je tomu pútnikovi, ktorý putuje v nočnej dobe, ktorého cesta je namáhavá a všelijakými nehodami stíhaná. Ty ale milá mládež neodvracaj sa od tej cesty, ktorá ti je Bohom vykázaná, neuchyľuj sa ani na pravo, ani na ľavo. Poznávaj už raz Bohom udelené ti práva a povinnosti. Poznaj už raz zeme i národy, prírodu i človeka, velebnú krásu mora i pevniny, svetlo i tmu, tlkot srdca vlastného a temné bitie tých, ktorí sídlia vokol tvojej rodnej kolisky. Poznaj všetky slabosti, prácu, slzy i spevy a všetko čo môžeš. Žeň útokom na to, vystupuj neohrozene bez strachu a bázne proti všetkému čo nie kresťanské!

Hľadaj myšlienku, konaj dobrý čin a nasleduj dobrý príklad tých, ktorí tebe opravdu dobre chcejú a vtedy budeš vidieť a poznáť, kto je opravdivým tvojim priateľom a kto strieľa do svojich vlastných hladujúcich bratov.

Nádejem sa, že na budúce pôjdeme už zas väčším úspechom v ústrety pravdy a spravodlivosti nášho kresťanstva! Že i tí, ktorí dosiaľ s akousi ľahostajnosťou chovali sa voči zásadám kresťanským, precitnu a nasledovať a podporovať nás budú.

Boh daj zdaru!

—vliny-Malobor.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

T. B. v Sepes-Varálii. Na každý pád, keď ste diplomovaný, máte, nie len v tom, lež vo všetkom... Odpusťte, že len teraz odpovedáme. Prv nebolo možné, poneváž list Váš neobdržali sme.

Do turč. Teplíc. Milodar sme už vykázali.

K. J. Amerika Egypt Pa. Adressujte takto: Slavná «Slovenská Museálna Spoločnosť» v Turč. Sv. Martine. Teraz bude dľa žiadosti Vám chodiť. Srdečný pozdrav!

J. H. Valča. Máte vyplatené na celý rok. Istý pán Vám zaplatil. Na ukážku sme poslali. Tým dvom oznámeným bude riadne chodiť. Či tí dvaja tiež budú odberateľmi?

Pavel Majstrik v Prešporoku. Teraz nám možné nebolo. Buďte trochu trpezlivý. My sami nevieme, ako čo bude s tým ďalej. Pozdejšie viac.

Andrej Fábry, Dol. Tuzla. Keď nechceli by Vám to urobiť tamejšie úrady, vtedy obráťte sa s prosbou na justic-ministra vo Viedni. Prosbu napíšte po nemecký a pošlať ju môžete aj po pošte jako rekomandirovaní rovno na jeho meno. Uvidíte čo Vám pošle za odvetu.

Glonek Joh. Fayette per Amboy N. Amerika. Došlo späť. Ráďte nám zdeliť Vašu terajšiu adresu. Kalendáre vyndú z tlače už koncom tohto mesiaca.

Johan Varos Alegheny Co. North Amerika. Do týchto čias nedošla pre nás žiadna zásielka. «Posla Sv. Antona» pošleme Vám. Zdravstvujte!

Jano z budy. Ráďte nám zdeliť príčinu tej

Ako možno až do staroby v čerstvom, dobrom zdraví zostať!

S touto otázkou sa už veľmi mnoho učencov a lekárov zaoberalo. — Známo je, že k udržaniu zdravého tela a duše potrebný je riadny žalúdok. Opravdivý liek, ktorý chorý žalúdok zdravým a silným urobí, ktorého bezodkladná liečivá moc má následok pri všetkých žalúdkových nemociach, sú **opravdivé Brády-ho** máriacelkové žalúdkové kvapky. Kto z týchto kvapiek len ráz užil, ten ich ako opravdivý poklad stále doma drží. Od padelatov sa veľmi treba chrániť a každý nech si pýta zreteľne Brády-ho máriacelkové žalúdkové kvapky.

Spisy redakcii zaslané.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» *Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.*

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života Iudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá výtiskov, a použijú ju k rozdávaní zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto prepitného. Dostať ju u tejto adresy: «*Posol Svätého Antona*» *Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.* Noví predplatitelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižočku zdarma.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z pobožného života, zfotoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «*Posol Svätého Antona*» *Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28/a.* Cena 20 hal. Predplatiteľom «*Posla Sv. Antona*» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižočka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezabudnite si ju čím skorej kúpiť. Píšte pre ňu na adresu: «*Posol Sv. Antona*», *Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.*

«Posol božsk. Srdca Ježišovho» — časopis obrazmi okrasený k rozkroženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*» *Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.*

Život sv. Alfonza Rodrigueza S. J. Vydáva «*Posol božského Srdca*» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 hal.

Malé Hodinky k úcte najsvätejš. Srdca Ježišovho. Vydáva Redakcia «*Posla božsk. Srdca Ježišovho*» III-tie vydanie, v Trnave (Nagyszombat), cena 4 haliere.

Jadro nábožných výlevov. Kniha modlitebná pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 1 kor. 49 hal., viaz. v koži s mramrezom 2 kor. 40 hal., v koži so zlatorezom 2 kor. 60 hal., a chagr. so zlatorezom a spinokov 3 kor. 20 halierov.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XV. číslo 7—8. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Mravná čítanka pre náš Iud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v kníhtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostal: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Besztercze (Trencsém.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsém.)

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov.
Pšenica: tiská K. 7.35—7.85, peštianska K. 7.15—7.75, belehradská K. 7.35—7.80, banátska (76 kilogramová) K. 7.30—7.70. — *Raž*: K. 6.00—6.20. — *Jačmeň* na krm K. 5.40—5.70. — *Ovos*: prvotriedny 5.50—5.65, druhotriedny 5.40—5.50. — *Kukurica*: K. 6.10—6.25. — *Repica*: K. 10.00—10.50. — *Proso*: K. ————

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	13.40	12.90	12.50	12.00	11.70	11.40	10.80
		č.	7	7½	8		
		K.	9.60	8.00	6.20		

Otruby: K. 4.10, hrubé K. 4.20.

Ďatelinové semä: lucerna K. 55.00 do 60.00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 3.60—3.80, žlté K. 4.00—5.00 za 100 kilo.

Strova: Veľký biely *bôb*: K. 9.75—10.50, tmavý K. 7.20—7.85, drobný K. 11.00—11.50, tarkavý K. ——. *Hrach*: K. 11.—12.00. — *Šošovica* veľká čistá K. 10.00—12.00. — *Konopné semä*: K. 9.00—9.50. — *Lanové semä*: prima K. 12.90—13.00. — *Rasca*: K. 29.00—30.00. — *Mak*: sivý K. 25.00—26.00, modrý K. 26.00—27.00. — *Ladník*: K. 7.00 do 7.50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* rafinovaný K. 87.00—88.00, kockový K. 89.00—90.00, kandis tiely K. 87.00, žltý K. 86.90 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 147.00 do 148.00. Denaturalisovaný, k prilemyselnými účelom jeden baril 35.50—36.00.

Petrolej: americký (*) vo veľkom K. 41.50 prima ruskô (***) K. 32.50 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1903) K. 15.75—17.00, slavonský (1903) K. 16.00—16.50 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (120 kusové) K. 14.50 do 15.00, srbské (80—85 kus.) K. 15.50—16.00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 70.00 do 70.50.

Slanina: vidiecka K. ————, mestská 3 kusová K. 60.00—60.50 za 50 klgr.



K. Brády

Na žalúdkovú nemoc trpiacim do pozornosti!

Známo je, že žalúdok je v prvom rade povolaný ku udržaniu zdravého a silného tela. Žalúdok prijíma ku zázivnosti určené jedlá a tieto následkom trovenia preto prepracuje, oby konečne v podobe krvi do tela sa ohostali.

Ku udržaniu zdravého žalúdka predovšetkým potrebné je úplné trovenie. Spôsob tohoto je riadny a ciel'uprimeraný život, zaživné a zdravé jedlá. Preto zdržujme sa ľahko strovitelných, veľmi horucích alebo veľmi studených jedál a nápojov, a práve tak chráuit' máme aj všetky ústronosti, ktové by mali tiež následok úplného a škodného trovenia.

Avšak, bohužial', prave v tomto smere sa mnohazá veľmi prehrešujeme. Takto poostáva najviac počiatku neškodne sa ukazujúce pokazenie žalúdka, ako na príklad: nechut' k jedlu, grganie, zlé vydychovanie, tlačenie žalúdka, nadutie žalúdka, zapečenie atd. atd. Za týmte herodkladu nasleduje: stále žalúdkové oslabnutie, klopanie sodia, hnusenie, búrenie krve, nespanie, dávenie, bolenie hlavy, slinový kašel a konečne ako prirodzené následky: oslabnutie, úplné schudnutie, b'adá tvár, málokrvnosť, b'adačka, žltáčka, boľastná kolika, pečienkové choroby, zlatá žila, a dost' často aj pl'úcna nemoc.

Nech nezamešká tedy nikto zavčasu nejaký dobrý a účinkujúci chrániaci prostriedok upotrebovať, ktorý tak žalúdok, ako aj ozlatné ľvdské ústrojnosti posilňuje, ulieči a v dobrom zdraví udržuje.

Takýto prostriedok je len jedine pravý, svetoznámy, zázračne liečiaci

BRÁDY-ho

Mariacellské žalúdkové kvapky.

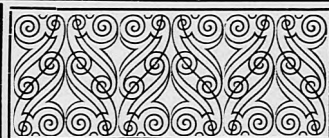
Cena jednej malej flašky 80 hal., cena veľkej flašky I kor. 40 hal.

Návod užívania pripojený je ku každej flaske

K. Brády, lekárnik opravdových mariacellských žalúdkových kvapiek vyznačený je viae tisícovými pod'akovaciami a uznávajúcimi listinami, šod desaťročí vyprobované, príjemnej horkastej čuti, istotne účinkujúci domáci liek pri všetkých žalúdkových onemocneniach a od žalúdka pochodiacich nemociach.

Nie aby ku takým necenným kvapkám prišlo obecenstvo ako ktoré necitni padatelelia ísľujú, každému do pozornosti odporúčame, oby si pýtal len z liečivých tráv zhotovené, opravdivé Brády-ho mariacellské žalúdkové kvapky, na ktorých je ako ochranná známku obraz blah slavenej Panny Márie a na vonkajšom zapakovaní nachodí za podpis vynálezca K. Brády-ho.

139/I.



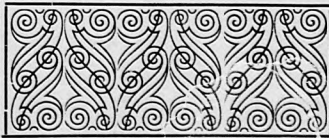
Oznamy prijíma

redakcia

„Kreštana“

BUDAPEŠT,

Szentkirályi-ul. 28/a.



Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen
Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštnych vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zahladať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anoncn. oddelenu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

K nákupu všech plátén a látek, jichž v domácnosti jest třeba, doporučujeme vřele Tkalcovské výrobní společenstvo „Vzájemnost“ v Hronove (Čechy). Vlastní výroba. První nákupní pramen. Nejvýhodnější nákup pro nevesty, hotely a ústavy. Cenník a vzorky na ukázkou zdarma a franko.



Do úctivej pozornosti odporúčam balsam Svätého Antona Paduanského. Nežičiselné mnoho listov podakovania, potvrdzujú to, že ctiteľia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli. Proti neduhom žalúdka, nec utí k jedeniu, chudobe krve, hlavybôľu, lámčkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

Jozefa Hübner, lekárneň «Červeného kríža, Baja, Erzsébet királyneút 22. szám.

Najlepšie

Koše

dodáva známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Oznam.

Príjmem štyroch kušníerských tovaryšov do práce hneď. **Ludvik Ochotnicki v Zakopanem** (Galícia).

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpaníu, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučaniu v ušach, migrenu, klopaniu srdca, bofasti hlavy a zubov po- žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti



Nietajni prostriedok

hlavných nemocíach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemocíach nervov, influenze, všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdezto môj dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

!Veľký krach!

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlíčky,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra jedáci: ližice,
- 12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce.
- 2 kusy imponantné stolové svetníky,
- 1 kus tajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zl. koštovali a včul len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farvu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni kamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepáči peniaze spatky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť! použiť zebý si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'álej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydíacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell.

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zásielku s jedáim servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošl'ú. Bozovič, Kr.-Sörénska st. S. Keresztes hlavný slúžny

